

Josip Antolović

ANTONIO CRIMALI (1520.—1549.) — PRVOMUČENIK
DRUŽBE ISUSOVE

Uspomenu na tog velikog isusovačkog misionara, kojega je kao uzor budućih misionara hvalio i sv. Franjo Ksaverski, oživio je mons. Justin Diraviam, nadbiskup Maduraia u južnoj Indiji, koji je na mjestu starog, od ciklona potpuno porušenog svetišta, podigao novo kao uspomenu na revnog misionara onoga kraja. Vrlo osjetljiv za prošlost te na činjenicu da je područje njegove nadbiskupije natopljeno krvlju jednoga mučenika, nadbiskup Diraviam na njegovu je uspomenu ponovno podigao svetište u nakani i želji da ono bude duhovno žarište njegove nadbiskupije, u kojem će se uz redovitu pastvu naviještanja Božje riječi, slavljenja euharistije i dijeljenja sakramenata svakoga tjedna organizirati molitveni skupovi u duhu indijske tradicije. U planu je i podizanje dispanzera koji će voditi redovnice, pružajući zdravstvene usluge okolnome stanovništvu. Bit će otvoreno i novo svratište za hodočasnike.

Nadbiskup je za jednoga svojega posjeta Rimu posjetio i tadašnjeg isusovačkog generala o. Predra Arrupea. U razgovoru s njime otkrio mu je plan o podizanju novog svetišta na uspomenu prvoga isusovačkog mučenika kojega je sam apostol Indije sv. Franjo Ksaverski postavio za poglavara misije na Ribarskoj obali. P. Arrupe na to mu je sa smiješkom odgovorio: »Preuzvišeni, morat ćete to izvesti sami jer nijedan isusovac neće biti zainteresiran za taj projekt.« General je dobro poznao svoje ljude. Ali revni nadbiskup nije se dao smesti pa se dao na posao kako bi ostvario svoj plan. Bio je svjestan koliki se duhovni kapital krije u činjenici da su počeci evangelizacije njegove nadbiskupije natopljeni mučeničkom krvlju koja je, po tajanstvenom zakonu, postala sjeme kršćana. Danas ta nadbiskupija ima 263 613 katolika, 75 župa, 88 svećenika, 60 sjemeništara, 196 redovnika i 995 redovnica. Isplati se, dakle, uložiti mnogo truda u gradnju svetišta na uspomenu mučenika — misionara, čiji primjer i danas glasno svjedoči kako valja naviještati Evandjelje.

Tko je bio p. Antonio Criminali? Rođen je 7. veljače 1520. u zamku Sissa nedaleko od Parme u sjevernoj Italiji kao sedmi sin Giovannija Antonija Criminalija. Otac i majka Maddalena di Gallim di S. Quirico bijahu bogobojazne osobe, uzorna života, duboke pobožnosti, i uživale su dobar glas i poštovanje svih. Kad je Antoniju bila 21 godina te kad je već bio subdjakon, pošao je s bratom Tomom u Parmu da ondje s njim nastavi nauke. U to vrijeme bila su u Parmi i dvojica od prvih isusovaca: bl. Petar Faber i o. Diego Lainez. Svećenik don Battista Pezzano predstavio je isusovcima mladog Antonija Criminalija. Taj je ostao pod dubokim dojmom njihova načina života, njihovih ideja, njihove apostolske zauzetosti pa je i sam počeo ozbiljno razmišljati o tome da im se pridruži. Dobar je primjer opet odigrao svoju ulogu. U Družbu je bio privučen mladi bogoslov, otvoren uzvišenim idealima.

Da bi ostvario svoje isusovačko zvanje, Criminali je 7. studenoga 1541. pošao u Rim, kamo je stigao devet dana kasnije. U Družbu ga je primio sam sv. Ignacije te mu dopustio da već 9. travnja 1542. položi prve zavjete. Nakon toga šalje ga na studij u slavni kolegij u Coimbri u Portugalu. Ondje je Antonio na Bogojavljenje g. 1544. bio zaređen za svećenika. Još iste godine ukrcao se u lađu da bi slijedio i zvijezdu svojega misionarskog zvanja. Protivni vjetrovi prisiliše i lađu i njega da se vrate u Lisabon. No to je bilo samo na kraće vrijeme, do novoga, sretnijeg pokušaja. Već slijedeće godine, 2. rujna 1545., stigao je u Gou na polje svojega misionarskog rada. Poglavar misija u Indiji bio je tada sv. Franjo Ksaverski, o kojem je mladi Criminali već mnogo čudesna čuo. Pola godine ostao je u Goi, a zatim pošao na jug Indije sve do rta Comorina, kamo je stigao prvih mjeseci god. 1546. Ondje ga je dočekalo pet isusovaca koji su revno misionarili nastavivši djelo sv. Franje Ksavera. Taj je god. 1542. došao među ribare Paravere, od kojih mnogi postadoše revni kršćani. Sv. je Franjo među njima osnovao takozvanu Misiju ribarske obale, koja se protezala sve tamo do rta Comorina i Rameswarama. Otac Criminali na udivljenje svih počeo je tu revno misionariti. Kako je izgledao taj rad, svjedoči pismo oca Henriquesa sv. Ignaciju, pisano u Bembaru 31. listopada 1548. Bilo je to u doba kad je sv. Franjo otputovao na Moluke pa je bilo potrebno izabrati novog poglavara te misije.

P. Henriques piše: »Ovdje gdje se nalazimo, na obalama rta Comorina, naš je poglavar p. Antonio Criminali, izabran jednoglasno te potvrđen od oca magistra Franje. On je najprikladniji za to mjesto, jer je njegov život za nas, za Portugalce i cjelokupno pučanstvo kraja, sigurno, presjajan primjer. On je uvijek u pokretu duž velikog obalnog područja, kako bi sve i svakoga posjetio: oce i braću i kršćane. Željan je rada. Neumoran je, jer onaj koji ga je nadahnua da stupi u Družbu dao mu je i veliku fizičku i duhovnu snagu da može činiti sve ono što čini. Uspio je naučiti čitati i pisati na jeziku kraja, koji je vrlo težak; dosta ga razumije pa može raspravljati o mnogim predmetima.«

Samo godinu dana nakon što je bio izabran za poglavara misije na Ribarskoj obali o. Criminali sav se predao službi novih kršćana u Vedalaiu. Portugalski časnik João Correa, koji se nalazio u Punaikayalu, imao je ondje u tvrđavi koja bijaše ograđena ogradom od kolja garnizon portugalskih vojnika. Dana 31. svibnja 1549. nahrupila je vojska Vaduge Nayakara iz Madure te napala portugalsku utvrdu. Iako je ta vojska imala samo 500 vojnika, Portugalci pobjeغوše na svoje lađe u zaljevu Palk te se otisnuše na »debelo« more. Pozvali su sa sobom i oca Criminalija, ali on, kao brižni pastir svojih

ovaca, smatrao je svojom dužnošću da ostane kod svojih kršćana. To je praktički značilo izložiti se smrtnoj opasnosti. Kao Kristov sljedbenik, misionar je znao da »dobri pastir daje život svoj za ovce. Najamnik, koji nije pastir i kome ne pripadaju ovce, kad vidi vuka gdje dolazi, ostavlja ovce i bježi, te ih vuk grabi i razgoni. To je zato što je najamnik i što mu nije stalo do ovaca« (Iv 10, 11—13). Otac Criminali nije bio i nije htio biti najamnik, već samo pastir, uvijek spreman da za svoje ovce žrtvuje i život.

Kako je izgledala ta žrtva, svjedoči nam jedno sačuvano pismo »Misionarā s Ribarske obale biskupu u Goi«, koje je datirano u Punicalu 19. lipnja 1549., a potpisao ga je otac Balthasar Francis Annriques i tri njegova druga. Evo tog dragocjenog pisma!

»Milost i ljubav Našeg Gospodina bile uvijek s vama, amen.

Predragi Oče, ne možemo propustiti a da vam ne ponovimo kako su — budući da se tako svidjelo Našem Gospodinu — ubili oca Antonija. On se nalazio na obali Rameswaram s kapetanom Joāom Fernandezom Corream i mnogim kršćanima. Kapetan je već izvojevao pobjedu nad sedam ili osam tisuća Badega, a ostalo mu je samo 30 ili 40 portugalskih vojnika. Badegi su saznali da slabo stoji s barutom pa su došli iznenada i prodrli u tvrđavu. Otac Antonio pošao je u crkvu na molitvu kako bi našao rješenje problema, a zatim se uputio na plažu, gdje su mu rekli da su se neki kršćani ukrcali.

On nije htio da žene i djeca ostanu sami i nezaštićeni pa je uspio uvjeriti žene da pođu i one. U taj čas Badegi primijetiše da se otac više nije mogao zaštititi; zapravo čini se da je on otkrio njihovu namjeru da ga kane ubiti. Pošao im je ususret i kleknuo podigavši ruke uvis. Vidjevši ga u tom položaju, Badegi su pošli dalje, no jedan mu je s glave skinuo kapu. Malo zatim dođoše i drugi, a otac učini isto kao i prije pa, iako su ga ti ljudi kanili ubiti, ostaviše ga na životu, čak su mu pomogli da ustane, i onda otiđoše.

Tada se približila treća skupina. Otac je opet kleknuo i podigao ruke, no jedan ga vojnik kopljem probo u lijevu stranu. Govorilo se da je to bio musliman. Zatim su ga zgrabili za talar; on je rukama stisnuo svoj ovratnik od odijela, no unatoč tome oni ga svukoše, odnesoše mu i košulju ostavivši ga samo u hlačama. Tada su otišli ostavivši ga ranjena.

Otac se uputio prema crkvi, no jedan ga je od Badega opazio te pošao za njim. Opazivši i druge koji su dolazili sprijeda, pater Antonio se okrenuo i u taj je čas ranjen u prsa drugim udarcem kopljem. Pao je na koljena, izvukao koplje iz rane te nastavio opet put prema crkvi. Novi udarac kopljem pogodio ga je među rebra na leđima. Dok je bio na koljenima, umalo dođoše i drugi vojnici te mu odrubiše glavu. Nismo sigurni je li još bio živ kad se to dogodilo. Zatim Badegi postaviše njegovu glavu i talar na ogradu oko utvrde.

Antonio Correa, kapetanov rođak, pokopao ga je dva dana poslije.

Onoga dana kada ga ubiše služio je svetu misu te svjetovao kapetanu da udalji žene s barkama i da uznastoji oko mira. I tako je umro nastojeći izbjeći da kršćani padnu u ropstvo Badega.«

Prvi mučenik Družbe Isusove završio je herojski svoj život vrlo mlad, navršivši tek 29 godina. Iz njegovih 13 sačuvanih pisama te iz najstarijeg životopisa L. Valmerana, što ih je kritički izdao veliki isusovački povjesničar

Schurhammer, zatim iz »Monumenta historica Societatis Iesu, Documenta Indica«, I. svezak (1948.), II. svezak (1950.), možemo kudikamo više saznati o tom mladom misionaru i mučeniku, o kojem je najljepše mišljenje imao i najveći isusovački misionar sv. Franjo Ksaverski. O njemu su pisali i drugi isusovački pisci i povjesničari, kao Koch i Tacchi Venturi.

Najnovije svetište, podignuto na uspomenu časnog sluge Božjega oca Criminalija, a kao crkva službeno posvećena Gospi od Vailankannija, opet oživljava uspomenu na tog pionira evangelizacije u Indiji. Isusovac, o. Jan Slijkermann piše o tome ovo: »Nema sumnje da se s Božjim blagoslovom i zagovorom Gospe od Vailankannija može nadati preporodu vjerskoga duha u onom kraju, zahvaljujući nadahnuću časnoga sluge Božjeg Antonija Criminalija.«

Ovaj kratki prikaz želi i našu publiku, koja pokazuje sve veće zanimanje za misije, upoznati s prvim mučenikom isusovačkoga reda, čiji je misijski rad bio tako rano nasilno prekinut, ali se spomen na njega ipak ne može zadržati. Ranom mučeničkom smrću Antonio Criminali podsjeća nas na hrvatskog misionara u Meksiku, oca Ivana Ratkaja (1647.—1683.), koji je također poginuo mučeničkom smrću otrovan od jedne Indijanke. Bilo mu je tada tek 36 godina. I njega i oca Criminalija, iako su kratko djelovali na misijskoj fronti, isusovački povjesničari smatraju velikim misionarima, a Družba ih, iako službeno nisu postavljeni na oltar, ubraja u popis svojih mučenika, kojemu je na čelu upravo glavni junak ove kratke povijesti.